

Episcopul – părinte spiritual într-un context secularizant. Lupta pentru rugăciunea și viața sfântă

† TIMOTEI,
Episcopul Aradului

Pentru tema prezentată: *Episcopul – părinte spiritual într-un context secularizant. Lupta pentru rugăciunea și viața sfântă* la Colocviul ecumenic internațional „A fi episcop astăzi. Demnitatea și dificultățile unei misiuni”, ne-am oprit la termenii propriu-ziși ai titlurilor, într-un context practic. Astfel, dintre diferitele numiri date celui ce deține funcția sau slujirea episcopală, ca unul ce dă expresia maximă întreitei slujiri a Mântuitorului Iisus Hristos, cea care îl definește într-un mod mai accesibil înțelegerii generale, se reliefează aparte, este aceea de „părinte”. Limbajul bisericesc este cel legat de mediul familiar și denotă expresia unei realități plene. După cum se exprimă Părinții Bisericii, familia este o biserică mică, în casă, după cum era de exemplu „casa lui Ștefana”, botezată de Sf. Apostol Pavel (I Corinteni 1, 16; Efeseni 5, 21 și urm.)¹. Legăturile familiare nu merg doar pe plan orizontal de frați și surori, ci și pe cel vertical, între părinți și copii. Numai într-o astfel de familie este asigurată o formare adevărată și o dreaptă călăuzire în viață pentru fiecare membru, având drept cap un părinte – *pater familias*. *El transmite o zestre materială și spirituală de la înaintași spre urmași. Sf. Pavel aseamănă într-un mod elocvent raporturile familiare cu cele din Biserică* (Efeseni 5, 23; 4, 14-15; Tit 2, 1 și urm.). Dar, am stăruii mai degrabă asupra primelor capitole ale Epistolei întâi către Corinteni, în care se limpezește problematica pusă. De exemplu: „*Noi suntem nebuni pentru Hristos; voi însă înțelepți întru Hristos. Noi suntem slabi; voi însă sunteți tari. Voi sunteți întru slavă, iar noi suntem întru necinste!... Nu ca să vă rușinez să scriu acestea, ci ca să vă dojenesc, ca pe niște copii ai mei iubiți. Căci de ați avea zeci de mii de învățători în Hristos, totuși nu aveți mulți părinți. Căci eu v-am născut prin Evanghelie în Iisus Hristos... pentru aceasta am trimis la voi pe Timotei, care este fiul meu iubit și credincios în Domnul. El vă va aduce aminte*

---

¹ A se vedea și Arhiepiscop Andrei Andreicuț, *Familia și viața la începutul unui nou mileniu creștin*, în „Vestitorul Ortodoxiei”, XII (2001), nr. 277, p. 3.

căile mele cele în Hristos Iisus, cum învăț eu pretutindeni în toată Biserica” (I Corinteni 4, 10-17). În legătura aceleiași stări, un alt text al aceluiași apostol spune: „*Noi împreună - lucrători cu Dumnezeu suntem... Nu știți, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi?*” (I Corinteni 3, 9 și 16). Ca un adevărat părinte, Apostolul Neamurilor atrage atenția fiilor Săi duhovnicești să fie cu grijă la edificarea și nu la dărâmarea edificiului spiritual pe care laolaltă îl au în vedere. Astfel, El afirmă: „*Noi n-am primit duhul lumii, ci Duhul Cel de la Dumnezeu, ca să cunoaștem cele dăruite nouă de Dumnezeu*” (I Corinteni 2, 12). Atunci când nu este ascultat mărturisește cu amărăciune către același Timotei, amintit mai sus: „*Că Dimas, iubind veacul de acum, m-a lăsat și s-a dus la Tesalonic*” (II Timotei 4, 10). Veacul de acum, duhul lumii și alte multe încă, desigur că îngreunează lucrul oricăror părinți cu copiii lor, mai ales pe plan spiritual. Îmbierile ademenitoare ale unei lumi aparent prospere, etalarea falselor valori, duc în chip firesc la înstrăinarea de ceea ce ar numi tot Sfântul Pavel „*învățătura sănătoasă*” (I Timotei 1, 10). Ori, în această situație nu există sorti de izbândă mai mari pentru cel ce s-ar încumeta să salveze suflete, decât recurgerea la apropierea părintească. Desigur, există și excepții, pentru care este necesară observarea unor procedee pedagogice verificate, ca de exemplu pentru reabilitarea celor ce nu au avut parte de dragostea părintească, acțiune ce angajează adesea pe mulți dintre cei ce luptă sub stindardul și al altor credințe. De asemenea, cei ce nu mai suportă ajutorul frătesc și se așază în calea feluritelor amăgiri cu practici dintre cele mai nocive sufletelor. Trebuie avute astfel în vedere casele de copii, căminele de bătrâni, așezămintele pentru oameni cu handicap, totodată spitalele, penitenciarele și celelalte. Pretutindeni trebuie creată atmosfera caracteristică familiei, desigur cu sensibilitatea de a desprinde aspectele proprii fiecărui caz, căci o generalizare poate fi dăunătoare. Este o muncă îndoită, în sensul de a reda pe cineva atât societății, cât și Bisericii (Ioan 3, 3). Experiența din mica familie, folosește celei mari, realizările celei din urmă răsfrângându-se asupra celei dintâi, iar aceasta, prin reciprocitatea datorită unei paternități de o valoare incontestabilă, pe care apostolul citat o definește în noțiunea familiei: „*Dacă cineva nu știe să-și rânduiască propria casă, cum va purta grijă de Biserica lui Dumnezeu?*” (I Timotei 3, 5). Fără a avea o familie în sensul propriu al cuvântului, episcopul este părintele pentru marea familie spirituală a Bisericii lui Hristos Domnul.

Împlinind întocmai slujirea Mântuitorului, episcopul este în comuniune, ca într-o familie, cu toți cei încredințați. Acest fapt îl sugerează textul: „*Pe cel bătrân să nu-l înfrunți, ci să-l îndemni ca pe un părinte; pe cei tineri, ca pe frați. Pe femeile bătrâne îndeamnă-le ca pe niște mame, pe cele tinere ca pe surori, în toată curăția*” (I Timotei 5, 1-2). Unul dintre Sfinții Părinți ai Bisericii îndeamnă astfel pe cititorii epistolelor sale: „*Supuneți-vă episcopului și unii altora, după cum Iisus Hristos S-a supus după trup Tatălui, iar Apostolii lui Hristos și Tatălui și Duhului, ca să fie unire trupească și sufletească*”². Nu doar în slujirea la altar,

² Sf. Ignatie Teoforul, *Epistola către Magnezieni*, cap. XIII, în „Părinți și Scriitori Bisericești” – Scrierile Părinților Apostolici, trad. Pr. Dumitru Fecioru, vol. I, București, 1979, p. 168.

ci și în viața de toate zilele, în ceea ce înțelegem prin Liturghia după Liturghie, episcopul, ca de altfel întregul cler, rămâne mereu părinte, peste celelalte apelative de cinstire din partea celor ai săi. Ca și în societate, în instituțiile de asistență socială, în școală sau în armată, preoții sunt considerați părinți. Ori, episcopul cum ar putea fi altfel de vreme ce prin el, clerul intră în viața consacrată. Pentru a rezolva problemele curente care se pun astăzi Bisericii, ca de pildă: adăpostul, hrana, îmbrăcămintea, munca și șomajul, sărăcia, globalizarea, terorismul, ateismul și ideologiile diferite, schimbările de societate, ingineria genetică, eutanasia etc., nu este de-ajuns a dobândi o competență oarecare, ci responsabilitatea capului de familie angajată, care nu poate găsi decât cele mai bune soluții spre mulțumirea tuturor membrilor. Și aceasta în colegialitatea și unitatea întregii Biserici. Că episcopul este într-adevăr părinte, între altele, se constată din faptul că, numai lui îi revine rezolvarea cazurilor matrimoniale, adică aprobarea divorțurilor dintre credincioși și dispensele de căsătorie, pentru înrudiri și aparținători altor culte, timpul oprit pentru manifestările zgomotoase, vârsta nelegală și altele; totodată, acordarea binecuvântării pentru căsătorie, candidaților la preoție. Biserica a câștigat în cugetul creștinilor, de-a lungul mileniilor, o practică pe care episcopul este cel dintâi chemat să o respecte și să îndemne la ținerea ei în continuare, așa precum un părinte are obligația în conștiință de a păstra și transmite regulile ce asigură buna rânduială în familie. El este adesea și firesc, în situația de a da sfaturi, soluții și răspunsuri cazurilor de conștiință pe care mari duhovnici recunoscuți, nu găsesc împlinirea de a le dezlega. Ori, duhovnicul este un părinte prin excelență, gata să trăiască și să încerce starea celui sau celor în cauză. Și numai părinții pot înțelege și soluționa mai potrivit frământările copiilor. Așadar, este bine ca episcopul să stăruie în a se transpune în situația fiilor săi sufletești, cum îi și numește la rândul său, pe aceia care-l au ca părinte, spre a pune în lumină lucrarea mântuirii, chiar dacă nu reușește integral sau pentru toți. În felul acesta adevăratele cuvântul apostolului citat mereu „*deși sunt liber față de toți, m-am făcut rob tuturor; ca să dobândesc pe cei mai mulți*” (I Corinteni 9, 19). Fiul risipitor – cum arată și numirea – a bătut la multe porți, dar nu a găsit alinare decât la cea a tatălui său „*și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă și, alergând a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat*” (Luca 15, 20). De departe și din vreme, un părinte veghează în rugăciune și viață conformă percepțiilor sfinte, în virtuți teologice – credință, nădejde și dragoste, ca și în cele morale – înțelepciune, dreptate, bărbăție și cumpătate, pentru revenirea sau redobândirea fiilor săi, care îl au astfel pildă și îndemn spre urmare. Tot așa, episcopul ca părinte spiritual. Istoria bisericească înscrie cazul unui episcop care s-a dat pe sine rob pentru slobozirea unuia dintre tinerii săi păstoriți; altul e numit părinte și de necredincioși³. Având grija ațintită la păzirea însușirilor Bisericii de unitate, sfințenie, apostolicitate, sobornicitate, episcopul se străduiește a antrena pe toți membrii acesteia în aceeași lucrare. În acest cadru, se recomandă valorificarea raportului dintre cultul public și cel particular, prin chemarea la slujbă în diferite

---

³ Sf. Paulin de Nola, în *Viețile Sfinților*, 23 ianuarie, Roman, 1993, pp. 500-503 și Sf. Policarp de Smirna, *ibidem*, 23 februarie, Roman, pp. 254-264.

moduri a celor luați în grijă și care se vor simți stimulați apoi, a creat atmosfera rugăciunii și în casa lor. S-a dovedit a avea un real folos pastoral, slujirea arhierască la multe dintre slujbele Bisericii, adică pe lângă Sfânta Liturghie și rânduiala laudelor, și la Sfintele Taine și ierurgii, poporul dreptcredincios putând vedea astfel, nu doar pe cei ce slujesc în deplinătatea harului, ci și pe părinții apropiați, cunoscători îndeaproape ai sufletelor și gata răspunde nevoilor multiple ale acestora. Desigur, este necesară și atenția la echilibrul în modul satisfacerii exigențelor spre a nu se știrbi demnitatea episcopală, după cum în raport cu familia sa, un tată poate fi apropiat, păstrându-și în același timp întreaga autoritate. De observat că, și cărțile de cult prevăd rânduiei sau rugăciuni proprii arhierelui, iar din punct de vedere liturgic și canonic, porunca a șasea bisericască prevede obligația respectării de către preoți și credincioși, a îndrumărilor privind rugăciunile și posturile speciale prescrise în anumite cazuri de către acesta; de unde rezultă faptul că asemenea părintelui, care peste cele obișnuite stabilește pentru familia sau casa sa reguli speciale, proprii, episcopul este cel îndreptățit să călăuzească rugăciunea și exercițiile spirituale, dovedindu-se și urmat de toți. De asemenea, este de reținut faptul că, alcătuitoarii Sfintelor Liturghii și ai rugăciunilor principale ale Bisericii și care servesc drept model pentru iconografi și imnografi sunt tot marii ierarhi ai Mântuitorului. Peste realitățile secularizante actuale, multe suflete caută familiaritatea pe care o poate da numai Biserica, de unde și oportunitatea ca în fruntea clerului episcopul să fie exemplul cu care premerge tuturor acțiunilor de încadrare a unora ca acestea într-o viață spirituală sănătoasă. Că mulți simt nevoia de a avea în conducătorul sau întâistătorul bisericesc un părinte spiritual, rezultă și din multiplele chemări către episcop de a fi prezent la momentele importante din familiile credincioșilor sau la evenimentele majore din cadrul societății. Atitudinea și purtarea părintească sunt cele care pot câștiga mai mult sufletele pentru Dumnezeu. Aceasta este „*lupta cea bună*” dusă de Sf. Pavel pentru care trebuie purtată și panoplia adecvată asemenea celei recomandate tot de el – „*armele lui Dumnezeu*” (II Timotei 4, 7; Efeseni 6, 13).

În concluzie, s-ar putea spune că, un părinte adevărat poate cere fiilor săi să facă numai ceea ce însuși poate face sau lucra, spre a-i forma pentru ce înseamnă îmbunătățirea continuă a vieții. Sf. Apostol la care am făcut constant apel, spune galatenilor în cuvinte familiare următoarele: „O, copiii mei, pentru care sufăr iarăși durerile nașterii, până ce Hristos va lua chip în voi! Aș vrea acum să mă găsec la voi și glasul să mi-l schimb...” (Galateni 4, 19-20) – adică spre a fi înțeles, așa cum părinții vorbesc în limbajul pruncilor. Este înțelepciunea și harul de a găsi „cuvântul cu putere” pentru propovăduirea și lucrarea episcopului ca părinte în lumea plină de căutări (Efeseni 6, 19; conf. Luca 2, 48-52). Căci părintele adevărat, asigură unitatea, cinstea și sfințenia familiei creștine, contribuind la înălțarea continuă a Bisericii Domnului Hristos.

The Bishop - spiritual father in a secular context. The struggle for prayer and holy life

The study 'The Bishop – spiritual father in a secular context. The struggle for prayer and holy life' is written by His Eminence Timotei, Bishop of Arad.

Presented at the International Ecumenical Symposium 'Being bishop today. The dignity and difficulties of a mission', this study compares the tasks of the bishop as spiritual father with the role of the father in the family. The bishop is seen – in a real patristic tradition – as a pater familias of the community.

The bishop has to be also the father of the oppressed ones, of those in need and has to answer to the present day questions. The four qualities of the Church: unity, holiness, apostolicity and sobornicity are to be preserved in its fullness by the entire community led by her spiritual father.